15. “bisyâr” **kelimesinin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Kâfî
B) Çok
C) Bilgin
D) Fakir
E) Boş

Tanık: *Güzellerden vefâ gelmek ne mümkin / Cefâ dersen eğer bisyâr ederler* (Necâtî Bey). (Güzellerden vefa gelmesi mümkün değil. Cefa etme söz konusu olduğunda o güzeller --- cefa ederler.)

16. “baîd” **kelimesinin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Türlü
B) Sakin
C) Uzak
D) Dar
E) Soğuk

Tanık: *Diyâr-ı gurbete düştüm baîd oldum vatanımdan* (Âşık Ömer). (Gurbet ülkeye düştüm, vatanımdan ----- kaldım.)

17. “ahker/ahger” **kelimesinin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Üzüntü
B) Gürültü
C) Duman
D) Gözyaşı
E) Ateş koru

Tanık: *Ol nazm-ı güzin-durur serâser / Âteş-gedede misâl-i ahker (*Ziya Paşa). Seçkin şiiri baştan başa tıpkı Mecusi tapınağındaki ---- parlar.)

18. “bî-dâr” **kelimesinin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Geniş
B) Uygun
C) Umutlu
D) Uyanık
E) Mahmur

Tanık: *Uykudan bîdâr olup fehmeyle aklın var ise / Çeşm-i insâna bu dünyâ oldu gaflet perdesi.* (Karagöz’den). Aklın var ise uykudan --- olup bu dünyanın insanın gözüne gaflet perdesi olduğunu anlamalısın.)

BİRDEM YAYINLARI

CEVAP ANAHTARI								
1.A	2.B	3.D	4.E	5.D	6.C	7.D	8.A	9.B
10.C	11.D	12.C	13.C	14.A	15.B	16.C	17.E	18.D

*Huşk kelimesi aslında “kuru” demektir. Fakat şiirimizde daha çok mecaz anlamda “ruhsuz, soğuk tavırlı, kaba” anlamında kullanılır.

A. Aşağıdaki mısraları nesre çevirininiz.

1. Tâli' oldı neyyir-i ikbâl ü devlet subh-dem
(Sabah vakti, devlet ve ikbal ışığı [güneşi] doğdu.)

2. Ber-murâd oldı hele tâc-ı sa' âdet subh-dem
(Sabah vakti saadet tacı muradına ulaştı.)

3. Düşmene salınsa tîg-i hûn-feşânı yaraşur.
(Kan saçan kılıç[ım] düşmana sallansa yeridir.)

4. Zât-ı pâküñ vasfı dergâh-ı refî'üñ ismidür
(Temiz zatının sıfatı, yüksek dergahının ismidir.)

5. Saltanat menşûrına ism-i şerifüñ yazdılar
(Saltanat menşuruna mübaret ismini yazdılar.)

6. Sâhib-i fazl u kemâlüñ virdi hakkın rüzgâr
(Fazilet ve kemalat sahibi oluşun zamanenin hakkını verdi.)

7. Tab'-ı pâküñ gevherinden feyzin eyler mi dirîg
(Temiz huyun, cevherinden feyzini esirgemez.)

8. Dest-gîr-i ehl-i dil kimdür diyü fâl eyledüm.
(Ehli dil olanların yardımcısı kimdir, diyerek fala baktım.)

9. Gül gibi halkı nesîm-i hulkı handân eylesün.
(Yaratılışının hoş rüzgarı, halkı tıpkı gül gibi tebessüm ettirsin.)

10. Gün gibi yakduñ cihânı ey meh-i zerrîn-kabâ.
(Ey altın giysili ay, dünyayı tıpkı güneş gibi yaktın.)

11. Bâg-ı bihişt çünki alınmaz bedel virüp
(….çünkü cennet bahçesi bedel ödenerek alınmaz.)

12. Ne mümkindür nazar bir lahza hüsn-i tal'at-i yâre
(Sevgilinin güzel yüzünün güzelliğine bir an bakabilmek ne mümkündür!)

13. Ocagın sîne-i germüñ fürûzân eyler âh-ı serd
(Soğuk ah, sıcak göğsün ocağını parlatır.) serd: soğuk

14. Marîz-i ' illet-i ' aşka şarâb-ı la' lidür şerbet
(Aşk illetine yakalanana lal renkli şarap şerbettir.)

15. Suhan-ı bî-hûdeden hoş gelür âvâz-ı horos
Bari ma'nîsin bilmezse de hengâmı bilür
(Horozun sesi boş sözlerden daha iyidir, [horoz] manasını bilmese de ne zaman öteceğini bilir.)

16. Zer-efşân ol kef-i ihsân ile seyr eyle âlemde
Cihân-gerd ü cevân-merd-i cihân ol âfitâbâsâ
(Altın saçan ol, ihsan eliyle âlemde seyret. Güneş gibi cihanı dolaşıp dünyanın babayiğidi ol.)

1. *Sultânları zencîre çeker bir 'ases-i 'ışk*
(Hecrî)

Açıklama: Ases kelimesi Arapça olup "gece bekçisi" demektir. "Aşkın gece bekçisi, sultanları zincire çeker" diyen mısrada aşk ehli insanların tıpkı gece bekçisi gibi uyanık olduğu vurgulanmıştır. Vezin mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün.

2. *Benliği terk eyle mutrib nâleni dil-sûz kıl*
Bezm-i cândır ayb ola uşşâk içinde ten demek
(Necâtî)

Açıklama: Mutrib kelimesi "tarab" kelimesinden türetilmiştir ve "çalgıcı" anlamına gelir. Nâle "inilti, figan" demek iken "dil-sûz" kelimesi de "gönül yakan" anlamına gelir. "Ey çalgıcı, benliğini terk eyle, ama iniltini terk etme, onu gönül yakıcı yap. Burası can meclisi olduğundan buradan tenden söz etmek ayıptır." Anlamına gelen bu beyitte âşıkların canlarını çok kolay şekilde bağışlayacağına işaret edilmektedir. Şiir dilinde "ten" hep "nefse, somut ve fani olan"a işaret eder. Bu yüzden âşıkların çok kolay bir şekilde vazgeçebileceği bir şeydir ten. Beyitte bezm, mutrib, dil-sûz kelimelerinden hareketle tenasüp yapılmıştır. Vezin fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün.

3. *Çünkü sîrâb değil isen epsem ol ey nâ-halef*
Âdemoglıyam diyü bu itdügün gavgâ nedir
Revânî

Açıklama: Sîrâb: doymuş, suya kanmış demektir. Halef: birinin yerine geçen kimse, nâ eki ile olumsuzluk yapılmıştır. Epsem: dilsiz, susan. Allah insanı eşref-i mahlûkat olarak, yani en şerefli canlı olarak yaratmıştır. Bu yüzden insanın halefi yani yerine geçecek olanı yoktur. İnsanın bu kadar şerefli ve seçkin olmasına rağmen kendi türünden olanlarla kavga etmesi bir çelişkidir. Zira hepsi de Hz. Âdem'in soyundan gelmesi nedeniyle bütün insanlar kardeştir ve aralarında kavga olmaması icap eder. Vezin fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün. Beyitteki en belirgin sanat nidâdır.

4. *Benim teg hiç kim zâr u perîşân olmasun Ya Rab*
Esîr-i derd-i aşk u dâg-ı hicrân olmasun Ya Rab

AMAN DİKKAT: *ÖABT'de bize verilen beyitler üzerinde evvela kafiye şemasına bakalım. Zira bir beyitle ilgili olarak ilk sorulacak şeyler "kafiyesinden hareketle matla olup olmadığı", "mahlas içermesi yönüyle makta olup olmadığı" ve aynı zamanda 2015 ÖABT sorusunda olduğu gibi redif/kafiye içerip içermediğidir.*

Açıklama: Bu beyit Fuzûlî'nin meşhur bir gazelinin matlasıdır. Beyitteki "teg" (bazen de tek biçiminde yazılır) Türkçe "gibi" anlamındadır. Burada bir "gelincik" yahut bir "dağ lalesi" mazmunu vardır. İlk mısradaki "zâr" kelimesi tevriyeli kullanılmıştır. "Zâr" hem inleme, ağlama hem de "ince" (soğan zarı) anlamına gelir. Dağ lalesinin yaprakları inceciktir. Ve hemen daima dağınıktır çünkü küçük bir esinti onun yapraklarını dağıtır. "Dâg-ı hicrân" ifadesi "ayrılık yarası" demektir ki en çok da lâle için kullanılır. Ayrıca şairler ayrılık acısıyla sinelerini parçalarlar. "Sine – dag – hicran – lâle" kelimeleri Divan şiirinde çok kullanılır. Hatta bir türkü bile bu mazmunu muhtevidir:

Yara benden yara benden
Yalvarın yara benden
Sinemde dağ-ı hicran
Sinemde dağ-ı hicran
Sağalmaz yara benden

Beyitte "esir-i derd-i aşk" sözü "aşk derdine esir olan" anlamında olduğuna göre nesre aktarım şu şekilde olabilir: Hiç kimse benim gibi inleyip perişan olmasın ya Rab. Aşk derdinin esiri ve ayrılık yarasına duçar olmasın ya Rab.

5. *Âşiyân-ı mürg-i dil zülf-i perişânındadır*
Kande olsam ey perî gönlüm senin yanındadır
Fuzûlî

Açıklama: Bu beytin nesre çevirisi şöyle yapılabilir: "Gönül kuşunun yuvası, senin perişan saçlarındadır. Ey peri, sen nerede olursan ol (kanda olsan dahi) gönlüm senin yanındadır." Şair sevgilisini periye benzetmiş ve teşbih yapmıştır. Ayrıca önündeki kelimeyle (ey) nida sanatı ortaya konurken "kanda/kande" kelimesiyle de tevriye yapılmıştır. Fakat bütün bunların ardında beyitte bir mazmun vardır ki bu da bize "aşiyan-ı murg-ı dil" ve "zülf-i perişan" sözleriyle işaret edilmiştir. Bunlar Mecnun'un özelliğidir. Mecnun aşk derdiyle çöllere düşmüş, saç baş dağınık şekilde çöllerde ceylanlara konuşmuştur. Mecnun kendini o kadar kaybetmiştir ki kuşlar saçına yuva yapmıştır. "*Billahi* söyleyin *hana* ey *âhûvân-ı dest / Sizden mi yoksa nev-i beşerden mi sevdiğim"* beytinde de aynı mazmun ilgisi görülür.

6. *Visâle va'de virir gamzen ana biz inanıp*
Kabûl-i mestin olur i'tibârı mı diyelim
Ahmed Paşa

Açıklama: Kabûl-i mest sözü "sarhoşun kabul etmesi" anlamına gelir ki sarhoş kişinin aklı başında olmayacağından bunun sahih olmayacağına işaret ediliyor. Sevgilinin gamzesi (gamze Eski Edebiyatta "süzgün bakış" anlamında kullanılır) âşığa kavuşmayı vaat eder. Fakat âşık sevgilinin aşkıyla sarhoş olduğundan sevgilinin bu vaadine inanmasının sevgili tarafından itibar edilmediğini ifade ediyor. Daha doğrusu "sarhoşun kabulünün yani sarhoşken rıza göstermenin değeri var mıdır, diyelim" diyor.

7. *Kanda bilsin şâh-ı aşkın dergehi âdâbını*
Kûh-ken bir dağ eri Mecnûn yaban dîvânesi
Şeyh Galip

Açıklama: Beyitteki "kûh-ken" sözü "dağ kazan, dağ delen" demek olup Ferhad'ın Şirin'e ulaşabilmek için dağı kazmayla (küleng) delmesini ifade etmek için kullanılır. Deldiği dağın ismi Bî-sütûn'dur. Beyti şu şekilde nesre aktarmak mümkündür: "Ferhat bir dağ eri, Mecnun ise bir yaban divanesidir (yani insan toplum görmemiştir). Bunlar aşk dergâhının adabını nereden bilsin." Divan şiirinde birçok sözcük muhaffefiyle karşımıza çıkabilir: mâh > meh, râh > reh, gâh > geh, günâh > güneh kelimelerinde olduğu gibi "dergâh > dergeh" sözcüğünde de bu durum örneklenmiştir. Beyitten anlaşıldığı gibi şair aslında iki önemli aşk kahramanını küçük görüyor. Divan şiirinde bunun çok örneği vardır. Fuzûlî'yi hatırlayalım: Mende Mecnûn'dan füzûn âşıklık istidâdı var /Âşık-ı sâdık benem, Mecnûn'un ancak adı var"

8. *Gösterir her dem alâmetler kıyâmetden kadün*
Kâim etmiş haşr bürhânın aceb allâmedir
Fuzûlî

Açıklama: Divan edebiyatında sevgilinin boyu daima uzundur. Bu yönüyle şimşad, serv, arar gibi ağaçlara benzetilir. Beyitte de sevgilinin boyunun bu özelliği üzerinde durulmaktadır. Sevgili boyunu gösterince etrafında kıyametler kopar. Şair sevgilinin boyunu kıyametin ve haşrin en iyi bilicisi (allâme) olarak biliyor. Kısaca sevgilinin boyu endamı kıyametin alametlerini yerine getiriyor. Bu beyitte olmasa da pek çok beyitte sevgilinin boyu için "kâmet" kelimesi kullanılır ve "kıyâmet" ile ilişkilendirilir. Nef'î meşhur mısrasında bu hayali ortaya koyar: *"Ne gün ki kâmetini görmesem kıyâmet olur."* Kâim ve kıyâmet kelimeleri arasında iştikak sanatı olduğu gibi "alâmet" ve "allâme" kelimeleri arasında da aynı sanat vardır.

9. *Ben şehîd-i tîg-i aşk oldukda râh-ı yârda*
Yumadan defn eylenüz tenden gubârı gitmesin
Cafer Çelebi

Açıklama: "Şehîd-i tîg-i aşk" sözü "aşk kılıcının şehidi" demektir. Bilindiği gibi şehitlerin elbisesi çıkarılmaz ve şehit bedeni bir cenaze gibi yıkanmaz; olduğu gibi defnedilir. Şair kendini şehit telakki ediyor, fakat aşk şehidi olarak… Yolu ise sevgilinin yolu… Gubâr "toz" anlamına gelir, bedeninin tozlanması ise "sevgilinin yolunda" (râh-ı yârda) olmasından kaynaklanır. Bu beyit mana olarak aslında bize bir hadis-i şerifi hatırlatır: *"Aşkını gizleyip, iffetini muhafaza ederek ölen şehittir."* Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün vezniyle yazılan bu beyitte "yârda" kelimesinde medd yapılmıştır. Beytin nesre aktarımı şu şekilde yapılabilir: Ben sevgilinin yolunda aşk kılıcının şehidi olduğumda bedenimi yıkamadan gömün ki [sevgilinin yoluna yüz sürdüğüm için] üzerimde kalan toz gitmesin.

10. *Künc-i mihnetde rakîbâ beni tenhâ sanma*
Yâr ger sende yatursa elemi bende yatur
Bağdatlı Rûhî

Açıklama: "Künc" kelimesi "köşe, bucak" demektir. Âşıklar, sevgiliye yakın olma, onun iltifatına mazhar olma konusunda hep şanssız kişilerdir. Bu hususta şanslı olan kişi türlü şekillerde ilenen ve istenmeyen kişi olan rakiplerdir. Sevgili rakip ile zaman geçirirken âşık (yani şair) yalnızlık köşesinde (küncünde) hasretinden erir. Fakat Rûhî bu hayale bir farklılık katıyor ve her ne kadar sevgili rakiple uyuyorsa da kendisinin yalnız olmadığını sevgilinin eleminin kendisinde yattığını dile getiriyor. Yukarıdaki beytin vezniyle aynı vezin kullanılmış ve "yâr" kelimesinde yine medd yapılmıştır. Beyit nesre şöyle aktarılabilir: Ey rakip, beni mihnet köşesinde yalnız sanma, zira yâr sende yatıyorsa elemi de ben de yatar.

11. *Vardıkça şeker-hâba girip bister-i nâza*
Ne zehr içer dîde-i bîdârı unutma
Esrâr Dede

Açıklama: "Bister" kelimesi "yatak, döşek", "bîdâr" ise "uyanık, uykusuz" demektir. Âşık sevgiliden ayrı kaldığında sürekli inler, figan eder. Bu zar u figan hiç bitmez ve geceler boyu sürer. Bu yüzden âşık uyanık olduğu gibi komşularını, hatta semtini/şehrini bile uykusuz bırakır. Aslında bu uyanıklık âşıkta köklü bir huy gibi görünür ki Şeyhülislam Yahya şöyle der: Çeşm-i âşık nice pinhân ede bîdârlığı [Âşığın gözü uyanık olmayı nasıl gizlesin?] Esrar Dede'nin bu gazel Şeyh Galip ile arasındaki bir kırgınlık üzerine yazdığı söylenir. Mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün vezniyle yazılan beyti şu şekilde nesre aktarmak mümkün: Sen naz yatağında tatlı uykuya dalınca zehir içen bu uykusuz gözleri unutma.

1. "Benzer felek ol çenber-i fânûs-ı hayâle" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Felek oyunlarının tamamına benzer.

B) Hayal oyunları feleğe fanus gibi benzer.

C) Hayal oyunlarına benzeyen sadece felektir.

D) Felek, o hayal fanusunun çemberine benzer.

E) Çember oyunu feleğin hayalinden ibarettir.

2. "Bir subha resîde olur âhir şeb-i âlem" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Güneş nihayetinde bir geceye ulaşır.

B) Âlemin gecesi nihayet sabaha ulaşır.

C) Sabahın ilk ışıklarının vardığı yer gecedir.

D) Dünya sadece gece ve gündüzden ulaşır.

E) Âlemin sabahı sonunda geceye ulaşır.

3. "Ferâmûş eylemiş bunca hukûk-ı lutf u ihsânı" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Lütuf ve ihsanı unutan insanlar zararlıdır.

B) Unutkan insanlar hakları da gözetmezler.

C) Bunca lütuf ve ihsanın haklarını unutmuş.

D) Lütuf sahibi insanlar başkalarını unutabilir.

E) Zengin insanlar fukaranın hakkını gözetmez.

BİRDEM YAYINLARI

4. "Kim eyledi müceddeden ihyâ bu devleti" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Bu devleti yeniden canlandıran kimdir?

B) Bu devleti önceden ihya eden kimlerdir?

C) Bu devlet daha önce ihya edilmiş midir?

D) Devletin gücünü yeniden ihya eden kimdir?

E) Bu mutluluğu insanlığa getiren kimdir?

5. "Buldu cihân ser-tâbe-pâ ârâyiş-i zevk ü safâ" **mısrasının anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Dünya baştan başa zevk ve eğlence meclisi ile doldu.

B) Zevk ve eğlence meclisinin süsü, âşıkların aklını başından aldı.

C) Dünya güzel yüzlü sevgililerin nazıyla dolup taştı.

D) Baştan başa zevk ve safa süsüyle görünen cihan son buldu.

E) Dünya baştan ayağa zevk ve safa süsüyle süslendi.

6. "Kim nazar etdi hemân ey büt-i gül-rû sana" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Ey gül yüzlü sevgili seni böyle kim üzdü?

B) Ey gül yüzlü, put kadar güzel sevgili sana çabucak kim nazar etti?

C) Ey güzel yüzlü sevgili, senin putlardan güzel olduğunu cümle âlem bilir.

D) Ey güzel sevgili, senin sitemin-den putlar bile nazara geldi.

E) Ey gül yüzlü put gibi sevgili, senin nazarın âşığın helak eyledi.

7. "Ol tıfl-ı ter ü tâze gül-i gülşeni neyler" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Gül bahçesinin taze gülleri bülbülleri çılgın eder.

B) O körpe çocuğa benzeyen sevgili gül bahçesindeki gülü neyler?

C) Cihanın bütün gülleri şakıyan bir bülbülle tazelenir.

D) Taze gülleri etkileyen şey gül bahçesinin bülbülleridir.

E) O taze sevgili gül bahçesine gülleri seyretmeye gitmiş.

8. "Niceler güncişk iken ankâ olur âlem bu ya" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Birçok güvercin birden anka olmaya çalışır.

B) Âlemin bir garipliği de serçeyi anka yapmasıdır.

C) Âlem bu ya! Niceleri serçe iken birden anka olur.

D) Anka kuşunun serçeye öykündüğü bir âlemdeyiz.

E) Âlem bu ya! Bazı anka kuşları serçeye düşkündür.

BİRDEM YAYINLARI

9. "Râz-ı dânâyân-ı hikmet Kays'a ta'n eyler mi hiç" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Kays'a bakan kişiler aşk sırrını hemen anlar.

B) Hikmet peşinde sır arayanlara Kays'ı takdir eder.

C) Kays'a hayran olanlar sırları çözen âşıklardır.

D) Hikmet bilgisine sahip olanlar Kays'ı kınamaz.

E) Bilgili kişilerin tıpkı Kays gibi kıskanılacak sırları vardır.

10. "Her şeb bu cây-ı gamda safâ etmedir hüner" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Asıl hüner her gece bu gam mekânında safa etmektir.

B) Gam ehli insanlar her gece aslında safa ederler.

C) Her gece dertli insanlar şarap içerek safa ederler.

D) Gerçek hüner gamlı olduğu halde herkese tebessüm etmektir.

E) Hüner sahibi insanlar gamlı olsalar da aslında huzurludurlar.

11. "Eyledim hâline kâşâne-i dehrin dikkat" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Dünyada telaşlı insanların haline nazar ettim.

B) Her mevsimin kendi için bir sarayı vardır.

C) Dünyada her mekâna ayrı ayrı baktım.

D) Dünyanın her detayında bir saray vardır.

E) Dünya sarayının hâline dikkat eyledim.

BİRDEM YAYINLARI

12. "Niçün sûfî gelip beyhûde bezme bâr olur bilmem" **mısrasının nesir cümlesine aktarılmış biçimi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Sofi boş yere meclise gelip neden meclise yük oluyor, anlamıyorum.

B) Bazı zahit-meşrep insanlar meclise gelip âşıkları tedirgin eder.

C) Sofi ve zahit yine meclisin yolunu tutmuş, anlamıyorum, onları yeri mescittir.

D) Gerçek âşık mecliste sofiyi umursamadan bade içer.

E) Her sofi mecliste farklı bir şey arar.

13. Erbâb-ı kemâli çekemez nâkıs olanlar
Rencîde olur dîde-i huffâş ziyâdan

Bu beytin nesre çevirisi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Eksik olanlar bilgi sahibi insanları çekemez, tıpkı karanlıktaki kuşlar gibi onlardan kaçar.

B) Herkes bilgi ve kemal sahibi olmaya çalışsa da buna çok az insan ulaşır.

C) Gözleri güneşten rahatsız olanlar hiçbir zaman gündüz gezemezler.

D) Noksan insanlar kemal sahibini çekemezler, yarasanın ışıktan rahatsız olması gibi ondan rahatsız olurlar.

E) Gözleri ışıktan rahatsız olan baykuşlar tıpkı noksan insanlar gibidir.

BİRDEM YAYINLARI

ÇÖZÜMLER

1. Mısradaki tamlamalar, sondan başa doğru nesre aktarılırsa "hayal fanusunun çemberi" sözü ortaya çıkar. Cümlenin yüklemi de "benzer", öznesi de "felek" olduğuna göre bu mısra "Felek, o hayal fanusunun çemberine benzer." şeklinde nesre aktarılır.

CEVAP D

2. Farsça "resîden" fiili "ulaşmak" anlamına gelir. "Subh" kelimesi "sabah", "şeb-i âlem" ise "alemin gecesi" demek olduğuna göre mısra "Alemin gecesi nihayet sabaha ulaşır" şeklinde nesre aktarılır. Vezin mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün şeklindedir.

CEVAP B

3. Ferâmûş eylemek "unutmak" demektir. Tamlamalar düzgün şekilde aktarılırsa "Bunca lütuf ve ihsanın haklarını unutmuş" şeklinde nesre aktarılır. Vezin mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün.

CEVAP C

4. Mısradaki anahtar kelime "müceddeden" kelimesidir. Cedid (yeni) kelimesinden türetilmiş olan bu kelime "yeniden" anlamına gelir. Dikkat edilirse "yeniden" kelimesi de zaten sadece A'da vardır. Vezin mefûlü fâilâtü mefâîlü fâilün biçimindedir.

CEVAP A

5. "Ser-tâbe-pâ" sözü "baştan ayağa" anlamına gelir. Sadece bu sözün anlamını bilmek soruyu çözmemize olanak sağlar. Mısrada "meclis" anlamına gelen bir kelime yoktur. "Arayiş" de "süs" demektir. O halde mısra "Dünya baştan ayağa zevk ve safa süsüyle süslendi." anlamına gelir. Vezin müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün biçimindedir.

CEVAP E

6. "Büt-i gül-rû" sözü "gül yüzlü put" anlamına gelir. Divan şiirinde sevgili "put"a benzetilir. Bunun başlıca sebebi Hıristiyanların kiliselerinde etkileyici kadın resimlerinin yapılmasıdır. Vezin fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün biçimindedir.

CEVAP B

7. Divan şiirinde sevgili "tıfl" olarak da adlandırılır. Bunda yüzünün taze ve pürüzsüz görünmesi kadar günahsız kabul edilmesi de etkili olmuştur. "Tıfl-ı ter ü tâze" sözünü "çok taze, çok körpe" anlamında kullanılır. Burada her iki kelimeyi lügat anlamında kullanmaya çalışırsak anlam gevşer. "*Otuz yaşında olanları benim gibi ter ü tâze görür müsünüz?"* Bu cümle Ahmed Vefik Paşa'dan alınmıştır. Gülşen "gül bahçesi" demek olduğuna göre mısranın aktarımı B'deki gibi olmalıdır. Vezin mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün şeklindedir.

CEVAP B

BİRDEM YAYINLARI

8. "Güncişk" kelimesi "serçe" demektir. Anka ise bilindiği gibi hayali kuştur. Şairin bu iki kuşu kıyaslaması büyüklüklerini göstermek içindir. Mısrada bazılarının çok küçük ve kabiliyetsiz iken birden Anka kuşu gibi büyüdüğü, makam ve mevki sahibi olarak şöhrete ulaştığı ima edilmektedir. Vezin fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün biçimindedir.

CEVAP C

9. "Hikmet" Arapça bir kelime olup "felsefe", "sebep", "manalı söz", "kalp ilmi/ledünni ilim" gibi anlamlara gelir. "Dânâyân" ise Farsça olup "dânâ" bilen kelimesinin çoğuludur (Farsçada canlıların çokluğu –ân ile yapılıyordu, hatırlayalım). Ta'n kelimesi "kınama" anlamında olup bazen "ta'ne" şeklinde de kullanılır. Bu durumda cevap D olur. Vezin fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün biçimindedir.

CEVAP D

10. "Cây" kelimesi "yer, mekân" anlamındadır. Bunu "makam, mevki" anlamındaki "câh" ile karıştırmamak gerekir. Bu durumda "cây-ı gam" sözü "gam mekanı, gamın yeri" anlamına gelir. Cümlenin yüklemi bellidir: "safâ etmedir". Şairler için "gam, nâlân, figân" gibi kelimelerin zamanı hep gecedir. Hiçbir şair öğlenin sarı sıcağında feryat etmez. ☺ Vezin mefûlü fâilâtü mefâîlü fâilün biçimindedir.

CEVAP A

11. Kâşâne, "saray, köşk" anlamında bir kelimedir. "Dehr" kelimesi "dünya" yahut "zaman" anlamında kullanılır. Mısranın yüklemi birleşik eylemdir: dikkat eyledim. O halde mısra E'deki gibi nesre aktarılır. Vezin fâilâtün feilâtün feilâtün fa'lün biçimindedir. Bilindiği gibi bu vezinde ilk tefile fâilâtün/feilâtün, son tefile de feilâtün/fa'lün olabilir.

CEVAP E

12. "Bâr" kelimesi "meyve" anlamına geldiği gibi "yük" anlamına da gelir. Divan şiirinde âşık ile sofi/zahit arasında sürekli bir geçimsizlik vardır. Âşığın gözünde sofi/zahit, soğuk, ruhsuz, şekilci, kaba ve samimiyetsizdir. Bu yüzden zahit, bir bezmin (işret meclisinin) muhabbetini anlayamaz, bu yüzden orada yük olur. Bu arada "beyhude" kelimesi karşımıza "bî-hûde" şeklinde de çıkabilir.

CEVAP A

13. "Huffâş" kelimesi "yarasa" demektir. Rencîde ise "kırılmak, incinmek" demektir. Erbâb-ı kemâl "kemal sahibi", "nâkıs" ise eksik demektir. Beyit yarasa ile nâkıs insanlar arasında bir benzerlik kuruyor. Nasıl ki yarasa gün ışığından çekinir, rahatsız olursa nakıs insanlar da kemal sahibi insanları çekemez, onlardan rahatsız olur. Bu arada bu beytin Ziya Paşa'ya ait olduğunu ve son kelime ile bir "tevriye" yapıldığını belirtelim. Vezin mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün şeklindedir ve "huffâş" kelimesinde medd vardır.

CEVAP D

BİRDEM YAYINLARI

MISRALARDA SÖZ ÖBEKLERİNİN ANLAMI

[Bu testteki sorular bir mısra ya da beyit içindeki sözlerin anlamını tespit etmeye yöneliktir. Kelime Testlerine yeterince vukufu olanlar artık tamlamalara anlam verebilecektir. Bu testleri bitirmeden "mısra" veya "beyt" testine lütfen geçmeyin. Unutmayın koşmak için önce yürümek gerek. ☺]

1. "Âlem-i ervâhdan bir sır 'ayân oldı bana" **mısrasında altı çizili kısmın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Yiğitler dünyasından
B) Ruhlar âleminden
C) Fakirlik dünyasından
D) Âhlar dünyasından
E) Dert âleminden

2. Gözlerüm berg-i semen gibi ağardı kandasın
Pîrlik vaktinde gel éy serv-i sîmîn-ten bana

Bu beyitte altı çizili kısımların anlamı aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Gül dalı – servi boylu
B) Ağaç yaprağı – gümüş tenli sevgili
C) Yasemin yaprağı – gümüş tenli servi
D) Yasemin kokusu – altın saçlı sevgili
E) Saman renkli – gümüş renkli

3. "Éy ecel kûy-ı 'ademde bir nefes eglen bana" **mısrasında altı çizili kısmın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Yokluk koyu
B) İnsanoğlu
C) Beşerin dünyası
D) Yokluk semti
E) Ademoğlu

4. "Zulmet-i şâm-ı belâdur bu kara şâl bana" **mısrasında altı çizili kısmın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Bela şehrinin alacakaranlığı
B) Dert dünyasının karanlığı
C) Şam diyarının zulümleri
D) Esir şehrin işkencesi
E) Bela akşamının karanlığı

5. "Ol tabîb-i dil ü cân vérmedi bir kerre cevâb" **mısrasında altı çizili kısmın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Gönül ve can doktoru
B) Can u gönülden isteyerek
C) Gönül gözünü açarak
D) Hasta gönlün tedavisi
E) Gönül ve can derdi

BİRDEM YAYINLARI

6. ‘Işkuñ müsâfirini igen yakma gün gibi

Â kıble-gâh-ı Ka‘be-i maksûdum â sefer

Bu beyitte altı çizili kısımların anlamı aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Az – gönül Kâbe’sinin yönü
B) Çok – istek Kâbe’sinin kıblesi
C) Fazla – maksudun gerçekleştiği Kâbe
D) Çok – maksuduna erenlerin Kâbe’si
E) Az – istek Kâbe’sinin yönü

7. Nigârâ hâsılum zülf-i semen-bûyuñda bir budur

Ki bu ‘ömr-i dırâzum da benüm varum da bir budur

Bu beyitte altı çizili kısımların anlamı aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Gül kokulu nefes – kısa ömür
B) Yasemin kokulu saç – uzun ömür
C) Amber kokulu saç – ömrün uzunluğu
D) Yasemin kokusu – uzun ömür
E) Bahar çiçeğinin zülfü – uzun ömür

8. “Hâl-i siyâh gûşe-i gülzâr-ı hüsnde” **mısrasında altı çizili kısmın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Güzel bahçenin kenarı
B) Güzellik bahçesinin köşesi
C) Güzellik mülkünün padişahı
D) Sevda bahçesinin pınarı
E) Güzellik diyarının gözü kulağı

9. “Tûtiyâ-yı hâk-i pâyuñdan kılan kat‘-ı nazar

Éki gözümse gerekmez çıksun éy nûr-ı basar”

beytinde altı çizili kısmın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ayak tozunun rengi
B) Pay sahibinin hakkı
C) Sürmenin ayak tozu
D) Göze sürme çekmenin cefası
E) Ayak toprağının sürmesi

10. “Lutf ile bürc-i sipihr-i hüsne şol kim mâhdur” **mısrasında altı çizili kısmın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Gökyüzünün en güzel yıldızı
B) Semanın beyaz bulutu
C) Güzellik göğünün burcu
D) Bulutların beyaz burcu
E) Güzel kalenin burçları

11. Şol kadar câna teb-i hecrüñ harâret vérdi kim

Penbe ile tamzırur su ağzına tebhâleler

Bu beyitte altı çizili kısımların anlamı aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Ayrılık günü – çılgınlık
B) Ayrılık ateşi – düşkünlük
C) Ayrılık sıtması – uçuklar
D) Hicran yarası – çığlıklar
E) Ayrılık inlemesi – hastalık

BİRDEM YAYINLARI

12. Nigârâ çeşm-i fettânuñ be-gâyet gamze-kâr ancak
Cigerden tîr-i müjgânuñ geçüp câna kıyar ancak

Bu beyitte altı çizili kısımların anlamı aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Fitneci göz – aşırı – kirpiklerin oku
B) Yan gözle bakan – fazla – kirpiklerin ucu
C) Süzgün bakış – son derece – uzun kirpikler
D) Fitne çıkaran – aşırı – kirpiklerin rengi
E) Fitneci göz – aşırı – kirpiklerin uzunluğu

13. "Gül gibi bir tâze şi'r-i dil-pesendüm var benüm" **mısrasında altı çizili kısmın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Gönüle hüzün veren şiir
B) Gönüle hoş gelen yeni şiir
C) Gönül bağlayan söz
D) Gönül süsleyen şiir
E) Gönül alıcı şiir

14. "Ol bahâr-ı hüsne karşu ebr-i bârân ağlasun" **mısrasında altı çizili sözlerin anlamı aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?**

A) Tatlı bahar – meyve ağacı
B) Güzellik baharı – yağmur bulutu
C) Baharın güzelliği – bulutun yağmuru
D) Sevda mevsimi – ilkbahar yağmuru
E) Güzellik baharı – nisan yağmuru

15. "Seg-i kûyuñ ne ceng eyler bu cism-i nâ-tüvân içün" **mısrasında altı çizili sözlerin anlamı aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?**

A) Mahalle bekçisi – güçlü vücut
B) Köy sakini – sabırlı insan
C) Kale nöbetçisi – temkinli insan
D) Çiftçilerin köpeği – sağlıklı insan
E) Mahalle köpeği – kuvvetsiz beden

16. "Süvâr-ı esb-i nâz olmış güzeller pâdişehler çok" **mısrasında altı çizili kısmın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Nazlı yârin selamı
B) Sevgilinin mahmur bakışı
C) Naz ülkesinin melikesi
D) Naz atının binicisi
E) Nazlı atın eşkin koşusu

BİRDEM YAYINLARI